

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40 – Ст. 356.
2. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року Прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН. Ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 року. // Зібрання чинних міжнародних договорів України 1990 р. – № 1 – С. 205
3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30 – Ст. 142.
4. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) [Текст] : Монографія / Р.О. Стефанчук; Національна академія наук України Інститут держави і права ім. В.П. Корещького. – Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2007. – 626 с. – С. 520-521
5. Ромовська З. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс [Текст] : Підручник / Зорислава Ромовська; МОНмолодьспорт України. – Видання третє, доповнене – Київ : «ВД» Дакор», 2013. – 672 с. – С. 276-278

Хаврук В.О.

асистент,

Національний транспортний університет

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОГОВІРНИХ ФОРМ НАДАННЯ СПОЖИВЧИХ ПОСЛУГ

У сфері захисту прав споживачів правова регламентація договірних відносин набуває особливого значення є важливим чинником для підвищення як культури надання споживчих послуг так і рівня правового виховання споживачів.

Аналіз наукових публікацій та правових досліджень з проблем захисту прав споживачів, дає змогу стверджувати, що правознавці, наприклад, Кузнецова Н. С., Осетинська Г. А. [1, с. 54] проблеми правового забезпечення договірних форм надання споживчих послуг пов'язують із відсутністю в доктрині цивільного права однозначної позиції щодо класифікації цивільно-правових договорів, чіткого розмежування таких видів договорів як договір підряду і договір про надання послуг, а також недосконалістю ЦК України (гл.63) та інших правових актів. Отже, питання правового забезпечення договірних форм надання споживчих послуг є актуальними і потребують додаткових досліджень.

Проблеми правового регулювання договірних форм надання споживчих послуг необхідно розглядати на основі аналізу відповідних

положень законодавчих актів. Так, договорам з надання послуг присвячена Глава 63 «Послуги. Загальні положення» ЦК України, яка розкриває термін «послуга» як таку, що споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності. Разом з тим, закон України «Про захист прав споживачів» (п.19 ст.1) містить положення, за яким: «продукція – будь-які виріб (товар), робота чи послуга, що виготовляються, виконуються чи надаються для задоволення суспільних потреб». Таким чином, закон України «Про захист прав споживачів» послугу «матеріалізує» в продукцію, що порушує сутність як самої послуги, виробленої теорією цивільного права, так і вказує на неузгодженість термінології закону (п.19 ст.1) з положенням ЦК України (ч.1 ст.901).

Неузгодженість правових актів щодо регулювання договорів з надання споживчих послуг пояснюється тим, що в багатьох випадках дані договори ототожнюються з іншими видами цивільно-правових договорів або невірно визначається сутність послуги. І такий стан справ чітко прослідковується на прикладі різноманітних підзаконних актах. Наприклад, Правила побутового обслуговування населення [2] поєднують правове регулювання договорів підряду і договорів послуг, а сама послуга розуміється як економічна категорія «обслуговування». Іншим прикладом, є Перелік платних побутових послуг, на провадження діяльності з надання яких придбавається торговий патент [3] за яким правове регулювання побутових послуг зводиться до підряду (ремонт житла, виготовлення металовиробів за індивідуальним замовленням; ремонт ювелірних виробів і т.д.) або до прокату (автомобілів, причепів до автомобілів та інших пристроїв; спортивних і туристичних виробів; весільного вбрання та одягу для урочистих подій). З огляду на це, слід підтримати думку Н. В. Федорченко про недопустимість регламентації надання послуг нормами договору підряду [4, с. 237-242].

Через призму економічної категорії розглядаються договори з надання споживчих послуг і судовою практикою. Так, Пленум Верховного Суду України в своїй постанові від 12 квітня 1996 р. «Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів» визнавши за можливе поширювати однаковою мірою законодавство про захист прав споживачів як на договори, предметом яких є власне послуги, здійснення яких не завершується уречевленням (майновим) результатом, так і на договори, предметом яких є майно чи створення майнового результату чого не можна допускати, адже цивілістична правова природа цих договорів дещо різна, різні також правові наслідки їх порушення. А пояснюється даний підхід тим, що Закон України «Про захист прав споживачів» не визначає певних меж своєї дії, хоча він і є спеціальним законом, який регулює відносини за

участю споживачів, які придбавають товари, роботи та послуги для власних потреб.

У зв'язку з вищевикладеним постає питання про те, які ж конкретно договори є такими, що на них мають поширюватися норми законодавства про захист прав споживачів. Безумовно, що до таких договорів насамперед мають бути віднесені ті, щодо яких є про це безпосереднє застереження. У ЦК України є спеціальні застереження щодо розповсюдження законодавства про захист прав споживачів на відносини за публічним договором роздрібної купівлі-продажу за участю покупця – фізичної особи (ч.2, 3 ст.698 ЦК України), на відносини за договором побутового підряду (ч.2, 3 ст.865 ЦК України). Однак щодо договору побутового прокату такого застереження законодавець не передбачає, хоча і визнає такий договір публічним (ст.787 ЦК України). В ЦК України є інші договори, спрямовані на забезпечення особистих культурно-побутових та інших потреб громадян, щодо яких подібні застереження відсутні, наприклад, в сфері зберігання, перевезень пасажирів і багажу, страхування. Навіть в ЗУ «Про захист прав споживачів» безпосередньо визначаються лише деякі споживчі договори, а саме: договори роздрібної купівлі-продажу (ст.8-10), договір про виконання робіт та про надання послуг (ст.10), договори про надання споживчого кредиту (ст.11). Між тим перелік споживчих договорів фактично є значно більшим. За таких обставин для вирішення питання про приналежність того чи іншого договору до споживчих необхідно виявити наявність юридичних ознак, притаманних таким договорам. Такою неодмінною ознакою крім публічно-правового характеру є відплатність.

У сфері відносин за участю споживачів існують лише договори про надання відплатних послуг, оскільки їх контрагенти – суб'єкти господарської діяльності, а їх діяльність, що спрямована на реалізацію товарів, виконанню робіт та надання послуг має на меті отримання прибутку. Норми Глава 63 «Послуги. Загальні положення» ЦК України є загальними і застосовуються до всіх договорів про надання послуг, якщо це не суперечить суті зобов'язання (ч.2 ст.901 ЦК України). В юридичній літературі прийнято розрізняти послуги зв'язку, медичні, ветеринарні, консультаційні, аудиторські, інформаційні, з навчання, туристському обслуговуванню тощо [5, с. 636]. Правове регулювання відносин з надання оплатних послуг, не зазначених в окремих главах ЦК України, здійснюється спеціальними законами та підзаконними нормативними актами. До них, зокрема, відносяться: Повітряний кодекс від 19.05.2011р.; закони України: «Про ветеринарну медицину» від 25.06.1992р., Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992р., «Про транспорт» від 10.11.1994р., «Про бібліотеки та бібліотечну справу» від 27.01.1995р., «Про туризм» від 15.09.1995р.,

«Про фінансові послуги та державне регулювання фінансових послуг» від 12.07.2001р., «Про телекомунікації» від 18.11.2003р.; підзаконні нормативні акти: Правила побутового обслуговування населення, затверджені Постановою КМ України від 16.05.1994р.; Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, затверджені постановою КМ України від 18.02.1997р.; Порядок обслуговування громадян залізничним транспортом, затверджені Постановою КМ України від 19.03.1997р. та ін.

Таким чином, вирішення проблем правового регулювання договірних форм надання споживчих послуг можливо здійснити наступним чином:

по-перше, для підвищення як ефективності застосування закону України «Про захист прав споживачів» судовій практиці так і його спеціалізації, необхідно встановити межі дії даного закону, одним із шляхів вирішення цього питання є внесення відповідних змін, а саме, необхідно п.7 ст.1 викласти в наступній редакції: «договір – усний чи письмовий правочин між споживачем і продавцем (виконавцем), за яким продавець (виконавець), що є підприємцем, реалізує товар, роботи, послуги споживачеві – фізичній особі, яка придбаває, набуває, замовляє, використовує (має намір це зробити) товар, роботи, послуги для особистих культурно-побутових, сімейних, домашніх та інших особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням професійних обов'язків найманого працівника». Крім того, необхідно привести у відповідність п.19 ст.1 закону, за яким: «продукція – будь-які виріб (товар), робота чи послуга, що виготовляються, виконуються чи надаються для задоволення суспільних потреб» з положенням ст. 189 ЦК України за якою продукцією є все те, що виробляється, добувається, одержується з речі;

по-друге, чітко відділити договори з надання споживчих послуг від інших видами договорів, таких як підряду, прокату, тобто розмежувати правове регулювання даних договорів, яке слід здійснити шляхом прийняття відповідних підзаконних правових актів, таких наприклад, як: Правила надання побутових послуг, Правила виконання побутових робіт, Правила надання товарів у користування (прокат) для задоволення побутових потреб і т.п.;

по-третє, розробити новий класифікатор послуг і продукції у сфері побутового обслуговування відповідно до державного класифікатора продукції та послуг ДК 016:2010.

Список використаних джерел:

1. Осетинська Г. А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Осетинська Ганна Анатоліївна. – К., 2006. – 220 с.

2. Про затвердження правил побутового обслуговування населення: постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 1994 року №313 // [Електронний ресурс]; Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/313-94-%D0%BF>.

3. Про затвердження переліку платних побутових послуг, на провадження діяльності з надання яких придбавається торговий патент: постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року №1258 // [Електронний ресурс]; Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1258-2010-%D0%BF>.

4. Федорченко Н. В. Загальні проблеми зобов'язань з надання послуг / Н. В. Федорченко // Держава і право. – Вип.17. – 2002. – С.237-242.

5. Гражданское право: учебник в 3 т. / [Валявина Е. Ю., Елисеєв И. В., Иванов А. А. и др.]; под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М.: ТК Велби, Из-во «Проспект», 2005. – Т.2. – 848 с.